

Mobilitat humana al Mediterrani

S'ha de començar a descarregar els països del sud de la pressió que exerceix la UE del segle XX

RICARD
Zapata-Barrero

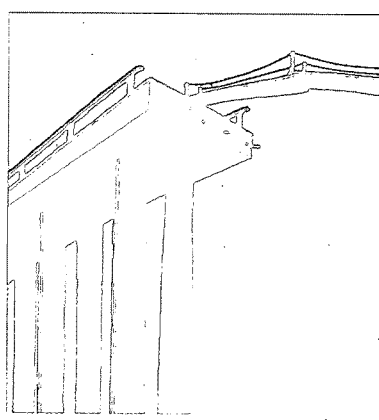
Amb la concessió de la seu de la Unió pel Mediterrani a Barcelona és temps de diagnòstics per conformar una nova agenda relacionada amb la mobilitat humana. De moment, la mobilitat s'està interpretant en el marc de les relacions internacionals com un instrument de poder entre dos estats, en la qual utilitzen els ciutadans com a moneda de canvi. Aquesta situació és insostenible en temps de drets humans. Així mateix, els estats de recepció són els que tenen el control de la mobilitat, fonamentada en els efectes que té sobre el seu sistema de benestar, democràtic i liberal, i la seva capacitat de governabilitat en termes no solament socioeconòmics, sinó també de gestió de la diversitat cultural i religiosa. La mobilitat s'interpreta bàsicament també com un acte individual (no familiar) i voluntari (no mogut per la necessitat). Així mateix, no es pot tenir un context d'unió en un marc d'unilateralitat política, que implica en termes conceptuals la unidimensionalitat amb la qual es defineixen els conflictes originats per la mobilitat. El principal repte és, doncs, aconseguir un context d'interpretació que fomenti una visió mediterrània compartida de la mobilitat humana. Des d'aquesta òptica, existeixen dues premisses que s'han de tenir en compte.

EN PRIMER lloc, el moviment de persones no és problemàtic en si ni hauria de ser matèria de discussió, llevat de si té tres dimensions que generalment van juntes: una dimensió política (la majoria de les persones es mouen des d'estats no democràtics

o amb dificultats de consolidació democràtica a democràcies consolidades), una d'econòmica (és un moviment entre el tercer món i/o els països en vies de desenvolupament a països consolidats econòmicament), i una de social evident (és un moviment de persones atretes pels nostres sistemes de benestar i drets socials). Dit d'una altra manera, el moviment de persones entre democràcies avançades, economies similars i drets socials mínims, no forma part de la problemàtica (pensem en la mobilitat humana dins de l'espai interior europeu o àrea Schengen).

Tenint en compte aquesta primera premissa, ens podem plantejar una pregunta: ¿qui en fa un problema, del moviment de persones? La resposta ens convida a entrar en la segona premissa: els països d'acollida, que interpreten el moviment en termes d'efectes perquè vetllen particularment per mantenir consolidades les tres dimensions: política, econòmica i social. A més a més, s'afegeix als arguments de les conseqüències una altra dimensió fonamental: la identitària, que es vincula no tant ja a temes d'estabilitat com de cohesió social. És a dir, el fet que no només es moguin persones, sinó també cultures i religions, serveix a la majoria dels estats de recepció com a coartada per a les seves polítiques de seguretat.

Aquests dos punts que formen part del diagnòstic ens porten a formular el següent argument: fins

MARTÍN TOGNOLA

Fins que no es consideri que la frontera d'Europa comença al Sàhara no es podrà construir un enfocament mediterrani compartit

que no desapareguin aquestes relacions de poder clarament unilaterals (el nord controla el procés polític i té el monopoli de la interpretació de la mobilitat humana), no es podrà tenir un context adequat apte per a la innovació en la recerca d'unió al Mediterrani. Aquesta unilateralitat té molt a veure amb el prefix *euro* que s'anteposa sempre a *mediterrani* i que ha de desaparèixer d'una vegada. En aquesta nova etapa, *unió* implica coresponsabilitat i interdependència, sobretot en la interpretació de la mobilitat humana. Com a resultat d'aquesta unió es poden arribar a compartir enfocaments, preguntes, respostes, conceptes. ¿Quines estratègies s'han de seguir per fomentar un context d'unió?

És un fet cada vegada més evident que fins que no es consideri que la frontera d'Europa comença

al desert saharià i no al Mediterrani, hi haurà algun engranatge del procés de construcció d'un enfocament mediterrani compartit que continuarà sense funcionar. Això també ens fa proposar el concepte de *patrimoni mediterrani* en general, i en matèria d'immigració en particular. Això significa crear un directori on s'englobin tots els vincles creats i els compromisos adquirits fins ara a través d'altres processos anteriors, com el Procés de Barcelona. ¿Fins on es va arribar en l'etapa anterior? A la voluntat de canviar el discurs de seguretat i estrictament de control que existeix per un altre de més centrat en el codesenvolupament, en els drets humans, de cooperació i de coresponsabilitat entre els països receptors i els països d'origen. Aquesta nova orientació política s'ha de convertir en el signe d'identitat de la Unió del Mediterrani, que d'entrada ha de desvincular la gestió de fluxos i la gestió de fronteres.

EN DEFINITIVA, una visió mediterrània de la mobilitat humana ha de començar a descarregar els països del sud de la pressió que exerceix la UE del segle XX. La UE del segle XXI ha de ser considerada un agent més que ajudi a crear una xarxa d'interdependència deguda a la mobilitat humana, on nocions com immigrant, situació irregular de l'immigrant, tràfic, assentament, integració, codesenvolupament, etcètera, es comparteixen i perden qualsevol significat que evoqui fractura. Si la mobilitat humana al Mediterrani forma part de la fractura o de la solució és un assumpte que també ha de formar part de l'enfocament compartit a construir. La forma com la Unió pel Mediterrani comenci a treballar el tema de la mobilitat humana decidirà el futur del seu èxit o fracàs. ■

Professor titular de Ciència Política (UPF).